

AMORTYZACJA BILANSOWA

WYKŁAD NR 7

POJĘCIE AMORTYZACJI

- amortyzacja stanowi niezbędny element funkcjonowania przedsiębiorcy;
- oznacza rozłożenie w czasie kosztów związanych z wprowadzeniem do przedsiębiorstwa określonych składników majątku;
- księgowym odzwierciedleniem procesu zużywania się środków trwałych jest ich stopniowe umarzanie, czyli sukcesywne dokonywanie odpisów amortyzacyjnych.

AMORTYZACJA BILANSOWA

- celem amortyzacji bilansowej jest rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji finansowej i majątkowej przedsiębiorcy, jego wyniku finansowego oraz poziomu rentowności. Amortyzacja ma istotny wpływ na wynik finansowy.
- amortyzacja bilansowa obejmuje przedsiębiorców zobowiązanych do prowadzenia tzw. pełnej rachunkowości. Stanowi o tym art. 2 ustawy o rachunkowości
- Amortyzacja bilansowa to rozłożenie w czasie kosztów związanych z zużyciem określonych elementów majątku podatnika.
- Definicję amortyzacji bilansowej można ustalić na podstawie analizy przepisów art. 31 ust. 2, a także art. 33 ust. 1 ustawy o rachunkowości.

ART. 2 UST. 1 USTAWY O RACHUNKOWOŚCI

Przepisy ustawy o rachunkowości, zwanej dalej „ustawą”, stosuje się, z zastrzeżeniem ust. 3, do mających siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

1) spółek handlowych (osobowych i kapitałowych, w tym również w organizacji) oraz spółek cywilnych, z zastrzeżeniem pkt 2, a także innych osób prawnych, z wyjątkiem Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego;

2) osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych, spółek jawnych osób fizycznych oraz spółek partnerskich, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro;

3) jednostek organizacyjnych działających na podstawie Prawa bankowego, przepisów o obrocie papierami wartościowymi, przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, przepisów o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych lub przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, bez względu na wielkość przychodów;

4) gmin, powiatów, województw i ich związków, a także:

- a) państwowych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych,
- b) gminnych, powiatowych i wojewódzkich zakładów budżetowych;
- c) (uchylona)

5) jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, z wyjątkiem spółek, o których mowa w pkt 1 i 2;

6) oddziałów i przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych, w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej;

7) jednostek niewymienionych w pkt 1-6, jeżeli otrzymują one na realizację zadań zleconych dotacje lub subwencje z budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego lub funduszy celowych - od początku roku obrotowego, w którym dotacje lub subwencje zostały im przyznane.

AMORTYZACJA BILANSOWA W ŚWIELE USTAWY O RACHUNKOWOŚCI

- zgodnie z art. 31 ust. 2 ustawy o rachunkowości, **wartość początkową środków trwałych** – z wyjątkiem gruntów nie służących wydobywaniu kopalin metodą odkrywkową - **zmniejszają odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe dokonywane w celu uwzględnienia utraty ich wartości, na skutek używania lub upływu czasu.**
- Do wyceny wartości niematerialnych i prawnych oraz sposobów dokonywania od nich odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 31 ust. 2 i art. 32 ust. 1-4 i ust. 6 ustawy o rachunkowości.

- Dzięki amortyzacji bilansowej możliwe jest więc uwzględnienie w księgach rachunkowych przedsiębiorcy utraty wartości początkowej przez środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne na skutek używania lub upływu czasu.
- Utrata wartości początkowej przez składniki majątku przedsiębiorcy, powinna odzwierciedlać ich rzeczywiste zużycie i realną utratę wartości.
- Amortyzacja bilansowa jest dokonywana w sposób ciągły, a więc w każdym roku obrotowym. Przedsiębiorca samodzielnie kształtuje wielkość odpisów amortyzacyjnych. Zastosowanie zbyt wysokiej stawki odpisu amortyzacyjnego może jednak powodować spadek rentowności przedsiębiorcy i pogorszenia jego wyniku finansowego.

PRZEDMIOT AMORTYZACJI BILANSOWEJ

- **ŚRODKI TRWAŁE** – art. 3 ust. 1 pkt 15 ustawy o rachunkowości – **rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok**, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki. Zalicza się do nich w szczególności: nieruchomości - w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego; maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy; ulepszenia w obcych środkach trwałych; inwentarz żywy.
- **WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE** – art. 3 ust. 1 pkt 14 **ustawy o rachunkowości** - nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności: autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje; prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych; know-how.

PLAN AMORTYZACJI

- podstawą dokonywania amortyzacji w prawie bilansowym jest **PLAN AMORTYZACJI** – INDYWIDUALNY PLAN AMORTYZACJI;
- odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych od środka trwałego dokonuje się drogą systematycznego, **planowego rozłożenia jego wartości początkowej na ustalony okres amortyzacji**. Rozpoczęcie amortyzacji następuje nie wcześniej niż po przyjęciu środka trwałego do używania, a jej zakończenie - nie później niż z chwilą zrównania wartości odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych z wartością początkową środka trwałego lub przeznaczenia go do likwidacji, sprzedaży lub stwierdzenia jego niedoboru, z ewentualnym uwzględnieniem przewidywanej przy likwidacji ceny sprzedaży netto pozostałości środka trwałego.

USTALANIE OKRESU AMORTYZACJI I ROCZNEJ STAWKI AMORTYZACYJNEJ

Zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy o rachunkowości, **przy ustalaniu okresu amortyzacji i rocznej stawki amortyzacyjnej uwzględnia się okres ekonomicznej użyteczności środka trwałego**, na określenie którego wpływają w szczególności:

1. liczba zmian, na których pracuje środek trwały;
2. tempo postępu techniczno-ekonomicznego;
3. wydajność środka trwałego mierzona liczbą godzin jego pracy lub liczbą wytworzonych produktów albo innym właściwym miernikiem;
4. prawne lub inne ograniczenia czasu używania środka trwałego;
5. przewidywana przy likwidacji cena sprzedaży netto istotnej pozostałości środka trwałego.

- **PLAN AMORTYZACJI** powinien więc uwzględniać **okres ekonomicznej użyteczności środka trwałego**. Okresy, o których mowa, powinny być ze sobą tożsame. Wówczas całkowity okres amortyzacji będzie odpowiadał okresowi zdolności do użytku danego środka trwałego albo wartości niematerialnej lub prawnej;
- Na dzień przyjęcia środka trwałego do używania należy ustalić okres lub stawkę i metodę jego amortyzacji. Poprawność stosowanych okresów i stawek amortyzacji środków trwałych powinna być przez jednostkę okresowo weryfikowana, powodując odpowiednią korektę dokonywanych w następnych latach obrotowych odpisów amortyzacyjnych. **Nie można zamortyzować środka trwałego przed upływem okresu jego ekonomicznej zdolności.**

ODPISY AKTUALIZACYJNE I AKTUALIZACJA WYCENY

- trwała i nieodwracalna utrata wartości środka trwałego zobowiązuje przedsiębiorcę do dokonania w ewidencji odpowiednich odpisów aktualizacyjnych, które powinny odzwierciedlać bieżącą wartość składników mienia przedsiębiorcy;
- odpisy aktualizacyjne wiążą się z pomniejszeniem wartości środka trwałego, a nie ze wzrostem tej wartości;
- odpisów aktualizacyjnych, w myśl art. 32 ust. 4 ustawy o rachunkowości, dokonuje się w przypadku zmiany technologii produkcji, przeznaczenia do likwidacji, wycofania z używania lub innych przyczyn powodujących trwałą utratę wartości środka trwałego, dokonuje się - w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych - odpowiedniego odpisu aktualizującego jego wartość.

METODY AMORTYZACJI

- przepisy ustawy o rachunkowości nie wskazują w jaki sposób ma nastąpić rozłożenie wartości początkowej danego elementu mienia przedsiębiorcy w czasie – szeroki zakres swobody przedsiębiorcy pod względem wyboru metody amortyzacji.

1. METODA LINIOWA;
2. METODA DEGRESYWNA;
3. METODA PROGRESYWNA;
4. METODA JEDNORAZOWEGO ODPISU;
5. METODA ZBIOROWEGO ODPISU;
6. METODA NATURALNA;
7. METODA ZRÓŻNICOWANEGO ODPISU.

METODA LINIOWA

- opiera się na założeniu równomiernej utraty ekonomicznej zdolności do użytku danego środka trwałego bądź wartości niematerialnej lub prawnej;
- poprawne zastosowanie metody liniowej jest możliwe, kiedy zużycie środka trwałego jest równomierne w czasie. Przedsiębiorca musi bowiem kierować się okresem ekonomicznej zdolności danego środka trwałego.

METODA DEGRESYWNA I PROGRESYWNA

- jeżeli spadek wartości ekonomicznej zdolności do użytku środka trwałego jest w fazie początkowej szybsze, to właściwą metodą będzie **METODA DEGRESYWNA**. Kwoty odpisów coraz mniejsze w miarę upływu czasu.
- Jeżeli spadek wartości ekonomicznej zdolności do użytku środka trwałego jest w fazie końcowej szybsze, to właściwą metodą będzie **METODA PROGRESYWNA**. Kwoty odpisów wzrastają w miarę upływu czasu.

METODA JEDNORAZOWEGO I ZBIOROWEGO ODPISU

Art. 32 ust. 6 ustawy o rachunkowości

- Dla środków trwałych o niskiej jednostkowej wartości początkowej można ustalać odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe w sposób uproszczony, przez dokonywanie zbiorczych odpisów dla grup środków zbliżonych rodzajem i przeznaczeniem lub jednorazowo odpisując wartość tego rodzaju środków trwałych.

METODA NATURALNA I METODA ZRÓŻNICOWANEGO ODPISU

- **Metoda naturalna** jest metodą nierównomierną i nieproporcjonalną. Kwoty poszczególnych odpisów amortyzacyjnych różnią się znacząco w związku ze zmiennym natężeniem pracy w poszczególnych okresów.
- **Metoda zróżnicowanego odpisu** to kombinacja metody degresywnej i progresywnej. Stawki mogą w poszczególnych latach spadać bądź wzrastać.